

Motion till riksdagen 2024/25:1706

av Johanna Haraldsson m.fl. (S)

Förbättrad rehabilitering och större möjligheter till studier

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förändringar i reglerna för sjuk- och aktivitetsersättning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge relevanta myndigheter uppdrag att stödja omställning och rehabilitering och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre rehabilitering för långtidssjuka och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Utbildningsnivån är en vattendelare på svensk arbetsmarknad. Den som saknar minst gymnasieutbildning löper betydligt större risk att hamna i långvarig arbetslöshet. Samtidigt minskar andelen jobb som inte kräver någon formell utbildning. För de som står långt ifrån arbetsmarknaden, såsom lågutbildade och personer med långvarigt nedsatt arbetsförmåga på grund av funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom, är möjligheten till utbildning avgörande för att komma i arbete. Men dessa möjligheter är ofta begränsade.

Sverige har ett av världens mest omfattande studiemedelssystem, som nyligen har förstärkts genom omställningsstudiestödet. Detta stöd underlättar för de som arbetar att omskola eller vidareutbilda sig mitt i livet, vilket stärker både Sveriges omställningsförmåga och individers möjligheter att byta yrke. Men många arbetslösa uppfyller inte kraven för att kunna söka detta stöd. Studiestartsstödet är en annan viktig satsning som skapar vägar till utbildning för dem som står längst från arbetsmarknaden. Trots detta finns behov av ytterligare förändringar i våra trygghetssystem för att stödja omställning och utbildning för lågutbildade och långtidsarbetslösa.

Aktivitetsersättning kan beviljas från det år en person fyller 19 om en sjukdom eller funktionsnedsättning gör att hen inte kan arbeta inom det närmaste året. Ersättningen ges i perioder om ett till tre år och omprövas av Försäkringskassan. Efter 30 års ålder kan sjukersättning sökas om arbetsförmågan fortsatt är nedsatt. Trots detta får färre beviljad sjukersättning, ofta med motiveringen att all rehabilitering inte är uttömd. Detta lämnar individer utan inkomst och tvingar dem att söka försörjningsstöd eller förlita sig på stöd från närstående. Ofta får individer med aktivitetsersättning ingen adekvat hjälp med rehabilitering eller andra insatser för att närma sig egen försörjning.

Utredningen "En sjukförsäkring med prevention, rehabilitering och trygghet" (SOU 2021:26) har lämnat flera förslag för att förbättra sjuk- och aktivitetsersättningen. Bland dessa förslag är kravet på att Försäkringskassan inom 60 dagar ska klarlägga den försäkrades behov av rehabilitering av särskild vikt. Att genomföra dessa förslag är avgörande för att öka tryggheten och möjligheten till rehabilitering för personer med långvarigt nedsatt arbetsförmåga.

Regler i våra olika ersättningssystem bör förändras, och relevanta myndigheter bör få i uppdrag att stödja omställning för individen. Det är avgörande att lågutbildade och långtidsarbetslösa får reella möjligheter till fortbildning. Ett sätt att uppnå detta är att skapa möjligheter för studier med bibehållet försörjningsstöd och aktivitetsstöd och bibehållen sjuk- eller aktivitetsersättning för utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå. Övergångar mellan olika ersättningssystem och studiestöd behöver förenklas för att undvika att den försäkrade står utan ersättning, vilket riskerar att leda till avbrutna eller ej påbörjade studier.

För att möta utmaningarna på arbetsmarknaden och för att ge fler möjlighet att stärka sin ställning krävs förändringar i våra trygghetssystem och ett ökat fokus på rehabilitering. Genom att göra det enklare att studera med bibehållen ersättning och förbättra stödet för långtidssjuka kan vi skapa bättre förutsättningar för omställning och återgång till arbete. Regeringen bör därför överväga att förändra reglerna för sjuk- och aktivitetsersättning samt förbättra rehabiliteringen för långtidssjuka enligt utredningens förslag.

Johanna Haraldsson (S)

Azra Muranovic (S)

Carina Ödebrink (S)

Niklas Sigvardsson (S)